

УКРАЇНА

(19) UA (11) 75457 (13) C2
(51) МПК (2006)
A61K 36/36 (2006.01)
A61P 33/00

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА ВИНАХІД

(54) ЗАСТОСУВАННЯ ЕКСТРАКТУ CORONARIA FLOS-CUCULI ЯК ІНСЕКТИЦИДНОГО ЗАСОБУ

1

(21) 20040402954
(22) 21.04.2004
(24) 17.04.2006
(46) 17.04.2006, Бюл. № 4, 2006 р.
(72) Курганова Ірина Іванівна
(73) ЛЬВІВСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ
ІНСТИТУТ ЕПІДЕМІОЛОГІЇ ТА ГІГІЄНИ
МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ,
Курганова Ірина Іванівна
(56) UA 63237 A, 2004.01.15.
GB 2182943 A, 1987.05.28.
JP 4247004 A, 1992.09.03.

2

RU, A, 93048989, 1996.10.10.
US 6485734 B1, 2002.11.26.
(57) 1. Застосування етилового екстракту з
висушеної наземної частини рослини *Coronaria
flos-cuculi* як засобу, що має стабільні інсектицидні
властивості проти імаго вошей людини.
2. Застосування за п.1, яке відрізняється тим, що
для одержання вказаного засобу 7,0-14,0 г
висушеної наземної частини рослини *Coronaria
flos-cuculi* екстрагують сумішшю 83,0-85,0 г спирту
етилового 96% та 25,0-30,0 г води дистильованої.

Винахід відноситься до медицини, зокрема,
засобів боротьби зі шкідливими для здоров'я
людини комахами (вошиями), і може бути
використаний для профілактики та лікування
вошивості у людей.

Відомо, що в якості засобів боротьби з
вошивістю широко застосовують інсектицидні
засоби, розроблені на основі однієї або суміші
декількох хімічних речовин, які мають інсектицидні
властивості проти вошей людини. Разом з тим такі
речовини становлять певну небезпеку для
здоров'я людини [згідно ГОСТу 12.1.007-76
"Вредные вещества. Классификация и общие
требования безопасности"]. Засоби профілактики
та лікування педикульозу, які використовуються в
Україні, розроблені на основі хімічних сполук, що
належать до 3-4 класів небезпеки за наведеним
ГОСТом. Засоби профілактики та лікування
вошивості, виготовлені з використанням
лікарських рослин, можуть бути позбавлені цього
недоліку, але в Україні практично не
використовуються.

Метою винаходу є розробка екстракту
рослинного походження (рослини з родини
гвоздичних) та вивчення його інсектицидних
властивостей у відношенні до імаго вошей
людини.

В якості прототипу винаходу взято шампунь, в
якому активним наповнювачем використано
екстракти часника та/або садової петрушки та інші

рослинні екстракти, в тому числі з селери,
спориша, картоплі, а також амідоалкілбетаїни і
діетаноламідів жирних кислот кокосового масла та
інші звичайні складові. Виготовлення екстракту
проводили шляхом екстракції рослинної сировини
органічним розчинником із подальшою його
відгонкою до отримання смолистої маси, яку і
використовували при виготовленні засобу для
боротьби з вошиями [1].

Недоліком означеного засобу є достатньо
складний спосіб одержання рослинних екстрактів,
використання рослин, які потребують спеціального
виращування та додаткове включення в рецептуру
ряду хімічних сполук.

Відомо, що багаторічна дикоросла лікарська
рослина, зозулин цвіт [*Coronaria flos-cuculi*] широко
розповсюджена на території України. Рослина
належить до родини гвоздичних, цвіте з кінця
травня по серпень. Зозулин цвіт має широке
застосування в народній медицині України і
характеризується широким спектром дії при
зовнішньому та внутрішньому застосуванні.
Водний напар трави п'ють при гінекологічних
захворюваннях, а також при жовтяниці,
захворюваннях нирок, як відхаркувальний,
потогінний та протиревматичний засіб. Зовнішньо
вживають листя при корості і для усунення плям
та ластовиння на шкірі. Інсектицидні властивості
проти вошей людини невідомі [2].

(13) C2

(11) 75457

(19) UA

Мета винаходу досягалась шляхом екстракції висушеної наземної частини рослини *Coronaria flos-cuculi* (квіти, стебла) за допомогою етилового спирту протягом 7-14 діб. Екстракцію проводили в герметично закритому скляному лабораторному посуді в темному місці при температурі +35°-+40°C. Після екстракції рідку фазу зливали через фільтрувальний папір, злегка видушуючи висушені частини рослини. Виготовлення екстрактів проводили з різних частин рослини: з квітів (екстракт №1), листя та стебла (екстракт №2) та всієї наземної частини рослини (екстракт №3) із подальшим порівняльним дослідженням їхніх інсектицидних властивостей, що пояснюється наведеними нижче прикладом 1.

Приклад 1.

Екстракт №1

Висушені квіти рослини <i>Coronaria flos-cuculi</i>	7,0-12,0г
Спирт етиловий	80,0-85,0г
Вода дистильована	25,0-30,0г

Екстракт №2

Висушені листя та стебла рослини <i>Coronaria flos-cuculi</i>	7,0-12,0г
Спирт етиловий	80,0-85,0г
Вода дистильована	25,0-30,0г

Екстракт №3

Висушена наземна частина	7,0-12,0г
--------------------------	-----------

рослини *Coronaria flos-cuculi*

Спирт етиловий	80,0-85,0г
Вода дистильована	25,0-30,0г

Всі одержані етанолові екстракти були прозорими, зі світлим жовто-коричневим кольором та специфічним легким трав'яним запахом.

При дослідженні інсектицидних властивостей одержаних екстрактів в якості тест-інсектів використовували імаго вошей *Pediculus humanus corporis* (de Geer) лабораторної популяції. Дослідження проводили методом примусового контакту тест-інсектів з досліджуваним розчином шляхом занурення їх при експозиціях 10 хвилин - 60 хвилин, відповідно до Методичних указівок з уніфікованих методів проведення біологічного контролю якості антипедикульозних засобів [3]. Наявність та вираженість інсектицидних властивостей оцінювали по кількості імаго вошей, що загинули після контакту з досліджуваними екстрактами протягом 24-48 годин спостереження.

Нижче, як приклад специфічної дії, наводимо результати дослідження інсектицидних властивостей 10 % етанолових екстрактів з окремих частин (№1-квіти, №2 - листя та стебла) та цілої наземної частини (№3) рослини *Coronaria flos-cuculi*.

Приклад 2 - Результати дослідження інсектицидних властивостей 10% екстрактів із рослини *Coronaria flos-cuculi* при експозиції 10-60 хвилин

Час експозиції (хвилини)	Загибель імаго вошей (%)					
	Екстракт №1		Екстракт №2		Екстракт №3	
	24год.	48год.	24год.	48год.	24год.	48год.
10	30,0	32,5	28,75	33,75	34,5	35,0
20	61,25	78,75	62,50	71,25	58,0	68,0
30	91,25	95,00	83,75	92,50	85,0	87,0
40	92,5	96,25	95,0	96,25	92,0	95,5
50	97,50	98,75	97,50	98,75	98,0	99,0
60	100,0	100,0	98,75	100,0	99,0	100,0

Одержані дані свідчать наявність інсектицидних властивостей 10% етанолових екстрактів з квітів (екстракт №1), листя та стебла (екстракт №2) і цілої наземної частини (екстракт №3) з рослини *Coronaria flos-cuculi*, що проявляється в загибелі 98,75%-100,0% піддослідних імаго вошей при експозиції 60 хвилин.

З метою визначення стабільності інсектицидних властивостей 10% етанолових

екстрактів з рослини *Coronaria flos-cuculi* при довготривалому зберіганні, було проведено повторне дослідження одержаних екстрактів через 24 місяці зберігання їх при кімнатній температурі (+20+2°C). Результати дослідження наведені в прикладі №5.

Приклад 3. Результати дослідження стабільності інсектицидних властивостей 10% екстрактів із рослини *Coronaria flos-cuculi* при експозиції 60 хвилин

Досліджуваний об'єкт	Загибель імаго вошей (%)			
	Первинне дослідження		Повторне дослідження	
	24год.	48год.	24год.	48год.
10% екстракт квітів рослини <i>Coronaria flos-cuculi</i>	100,0	100,0	58,75	95,0
10% екстракт листя та стебла рослини <i>Coronaria flos-cuculi</i>	98,75	100,0	80,0	92,0
10% екстракт наземної частини рослини <i>Coronaria flos-cuculi</i>	99,0	100,0	85,75	94,0

Наведені вище результати засвідчили, що етанолові екстракти із різних частин рослини

Coronaria flos-cuculi зберігають виражені інсектицидні властивості проти імаго вошей

людини протягом 24 місяців (зберігання при кімнатній температурі у приміщенні), $t < 2$.

Принципово новим є те, що нами вперше відкриті виражені інсектицидні властивості рослини *Coronaria flos-siculi* проти імаго вошей людини, що дозволить використовувати етаноловий екстракт із наземної частини рослини *Coronaria flos-siculi* при виготовленні інсектицидного засобу проти вошивості.

Література

1. Носаль І.М. Від рослини - до людини: Розповіді про лікувальні та лікарські рослини

України / Художник І.О. Ком'якова. - К: Веселка, 1992-1995. - 606с.

2. РЖХ 1988, №17 Malka Avital. Шампуни. Shampooing. Заявка 2594695, МКИ⁵ А61К 35/78, А61К 7/06 Франція.

3. Курганова І.І., Климчук М.Д., Зарицький А.М. / Методичні вказівки з уніфікованих методів проведення біологічного контролю якості антипедикульозних засобів" №5.09.19-604 від 09.08.2000р.